

Tosun, Necdet (Ed.) (2015). *Ahmed Yesevi*. Ankara: Hoca Ahmed Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yay.

Ömür Tibet*

Hoca Ahmet Yesevi, “geçmişte iyi çalışmalarıyla insanlık için model oluşturmuş kişilerin anılması” düşüncesi ile UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından sunulan ve kabul edilen öneri çerçevesinde, ölümünün 850’nci yılında, 2016 yılı boyunca dünya çapında anılacak. Türkistan’dan Anadolu’ya, Anadolu’dan Balkanlara kadar geniş bir coğrafyanın İslamla buluşmasını sağlayan bir öncü ve kültürler arası diyalog, kültürlerin yaklaşması, barış gibi semboller açısından son derece önemli bir şahsiyet olan Ahmet Yesevi, 2016 yılı içerisinde Türkiye’de yapılacak etkinlikler haricinde, bir kısmı UNESCO’nun merkezi Paris’te, bir kısmı da Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan’da ve Rusya’daki bazı cumhuriyetlerde gerçekleştirilecek bir dizi faaliyet ile anılacak. Bu etkinliklerin sadece anma çerçevesinde kalması, Yesevi’yi ve öncüsü olduğu Yesevilik düşüncesini daha iyi tanıma ve tanıtmaya yolunda bazı çalışmaların hazırlanması, onun dünyaya tanıtılması konusunda önemli bir kazanım olacaktır. Bu önemli şahsiyetin adıyla faaliyetlerini yürüten Ahmet Yesevi Üniversitesi’nin 2015 yılı içerisinde basımını gerçekleştirdiği Ahmed Yesevi adlı eser, sözü edilen uluslararası tanıtıma katkı sağlayabilecek nitelikte bir çalışmadır.

Dr. Necdet Tosun’un editörlüğünde yayıma hazırlanan eser, Hoca Ahmet Yesevi’nin hayatı, menkıbeleri ve Yeseviyye tarikatının adabı hakkında bir girişin ardından, şairin duygu dünyasına yer veren hikmetlerinden seçmelerle devam etmektedir. Tosun, eserin sunuş kısmında hikmetlerin hem çağdaş Türk lehçelerine hem de İngilizce ve Rusça gibi dünyada yaygın konuşulan dillere çevrilerek insanlığın istifadesine sunulmuş olmasının önemli bir ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Bu açıklama ile Ahmet Yesevi’nin Divan-ı Hikmet adlı çalışmasının Türkiye Türkçesi’ne çeviri/uyarlamasının daha

* Yüksek Lisans Öğrencisi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü – Ankara/Türkiye
aiot0222@yahoo.com.tr

nce yapıldığı, Rusça ve İngilizce gibi dillere bazı hikmetlerin çevrildiği, ancak önemli bir bütününün Türkiye Türkçesi, Kazak Türkçesi, Rusça ve İngilizce olarak ilk defa bir arada yayınlandığı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte Divan-ı Hikmet yüzlerce yıl Arap harfleriyle yazılıp basıldığı için zgn yazımını göstermek düşüncesiyle Őiirlerin sunumunun, aynı sayfada Őiirin Latin harfli okunuŐu, sadeleŐtirme ve çevirileriyle birlikte yer alması önemli bir noktadır. Eserin orijinal yazımını okura hatırlatarak bir nostalji yansıtmayı hedefleyen çalışma, bu düşünceyle Hoca Ahmet Yesevi'nin hayatı ve menkıbeleri ile ilgili yeni çizilmiş minyatürler ile bazı Őiirlerin hat sanatıyla yazılmış levhalarını da ekleyerek sanatsal bir zenginlik ortaya koymuŐtur. Bu erevede Őiirlerin sadeleŐtirilmesi, sözü edilen dillere çevrilmesi; hat, minyatür, tezhip gibi görsel eserlerin yerleŐtirilmesi her biri alanında uzman kiŐilerce gerçekleŐtirilmiş olan Ahmed Yesevi adlı çalışma, bu yönüyle farklı uzmanlık dallarından araŐtırıcı ve sanatçıların bir araya gelerek ortaya koydukları hem ilim hem de sanat eseri olarak okuyucunun beğenisine sunulmuştur.

Kitabın giriş bölümünde, Hoca Ahmet Yesevi'nin hayatı, doğumu ile baŐlayıp, ölümüne kadar olan sürecin akıcı bir üslupla anlatıldığı ve mutasavvıfın eserlerinden söz edildiği görülmektedir. Bu baŐlık altında Hoca Ahmet Yesevi'nin eserleri olan, Divn-ı Hikmet, Fakrnme, Risle der db-ı Tarikat ve Risle der Makmt-ı Erba'in tanıtılmakta ve bunlar hakkında bilgiler verilmektedir. Kanaatimizce, kitabın içinde sadece bir sayfalık yer iŐgal eden bu baŐlıkta, Yesevi'nin eserlerinin daha ayrıntılı tanıtılabileceği düşünülebilir. Ancak, kitabın tamamı okunduğunda varılan genel izlenim, bu eserin meydana getiriliŐ amacının Ahmet Yesevi ve Yesevilik hakkında geniş bilgiler vermek değil sadece Yesevi ve Yesevilik nurunu dünyaya bir kez daha tanıtmak olduğu anlaŐıldığında, bu durum esere getirilebilecek ciddi bir eksiklik olarak karŐımıza çıkmamaktadır. Eser, Ahmet Yesevi ve onun ömrünü verdiği düşünce sistemi olan Yesevililięi okura tanıtmaya misyonunun yanında, konu ile ilgili daha geniş ve ayrıntılı bilgiler verme görevini, yapılacak baŐka çalıŐmalara bırakmış görünmektedir. Türkçe olarak Yesevi hakkında yapılmıŐ çalışmalar incelendiğinde, söz konusu yayınların ya onun tasavvufi yönüne vurgu yapan, ya da hikmetlerini İslam dini ve Yesevilik

öğretisi çerçevesinde değerlendiren çalışmalar olduğu dikkati çekmektedir. Oysaki elimizdeki çalışma, konuyu daha çok bir yönüyle derinlikli ele alan akademik nitelikli diğer yayınlardan farklı olarak, geniş ve farklı dilleri konuşan okurlar için bir tanıtım vazifesi görmektedir.

Eserin giriş bölümünde ayrıca, Divan-ı Hikmet'in, müzelerde saklanan orijinal resimleriyle süslenmiş görselleriyle birlikte Ahmet Yesevi'nin menkıbeleri anlatılmaktadır. Aslında kitap, yalnızca "menkıbeler" kısmı incelendiğinde bile her dinden ve milletten okura ulaşma misyonunu açık ve net bir biçimde gözler önüne sermektedir. Esasen menkıbe anlatıcılığı, bünyesinde barındırdığı, efsanevi tarzı ve sadece bir dinin müminleri tarafından kabul edilebilecek mucizevi yönleri bakımından zor bir iştir. Eserde yer alan menkıbeler hem ana unsuru olan mucizevi temelden dışarı çıkarılmadan hem de başarılı bir hikâyecilik üslubu sayesinde her din, mezhep ve inanç sistemindeki okuru hedef alarak kaleme alınmıştır. Özetle, eserde yer verilen menkıbelerde mucizevi unsurlar aynen korunmakta ancak bunlara başarılı bir biçimde giydirilmiş hikâyecilik elbisesi ile de okurda, kişilerin inanç sınırlarına saygı duyulduğu ve bu sınırın aşılmasına da dikkat edildiği izlenimi uyandırmaktadır.

Kitabın giriş bölümünde Yesevilikte tasavvuf eğitiminden de söz edilmektedir. Hat sanatının en güzel örnekleri ile Yesevilik öğretisinin temel unsurlarının başarılı bir şekilde harmanlandığı bu kısımda intisap'tan başlayarak, halvet, sohbet, hilafet ve hizmet gibi konular ele alınmaktadır. Burada üzerinde durulması gereken önemli bir nokta, dil kullanımımızdır. Söz konusu anlatım, tasavvufa karşı özel bir merakı olmayanların, tasavvuf alanının temel kavramlarını ifade eden bu terimler nedeniyle, ağır dil ve üsluba düşmeden, hikâye okumanın lezzeti içinde Yesevilik öğretisinin temel unsurlarıyla tanışmasını sağlıyor. Böylece kitapta, Hoca Ahmet Yesevi ve Yeseviliğe dair bilinmesi gerekli temel bilgiler, kitapta ele alınan kişinin ve konunun değerine yakışan bir düzeyde sunuluyor.

Kitapta, Türkiye Türkçesiyle basılmış ilk 50 sayfanın ardından, Türkçe olarak anlatılan bilgilerin tamamı, Kazakça, Rusça ve İngilizce çevirileri ile de dünya okurunun bilgi ve beğenisine sunulmuştur. Bütün bunlarla birlikte,

Ahmed Yesevi adlı yayının, Hoca Ahmet Yesevi ve Yesevilik hakkında geniş ve kapsamlı bilgiler vermeyi amaçlamadığı, Yesevi'yi ve Yeseviliği, onun hikmetleri üzerinden şiir dilinin imkanları ile tanıtma amacıyla kaleme alındığı anlaşılmaktadır.

Ahmet Yesevi'yi bu yönüyle dünya okurunun beğenisine sunan bu eserin, Ahmet Yesevi hakkında tüm dünyada daha çok konuşacağımızı umduğumuz 2016 yılı içinde hak ettiği değeri görmesi, diğer Türk- İslam büyükleri ve onların düşünce sistemlerini anlatmak amacıyla hazırlanacak eserlere bir rehber olması dileğiyle...